

Rózsa Csilla:

LÁTOGATÁS NAGY BÁLINT BOGNÁRMESTERNÉL

Az egykor híres szentesi kopjafafaragás ma már utolsó művelője *Nagy Bálint bácsi*. Őt látogattam meg Wesselényi utcai házában, ahol műhelyében beszélgettünk.

A műhely látványa külön említést érdemel: belépve csodálatos rend és tisztaság fogad, a mester által - a mai napig - használt szerszámok körben a falakon példás sorokban vannak felakasztva.

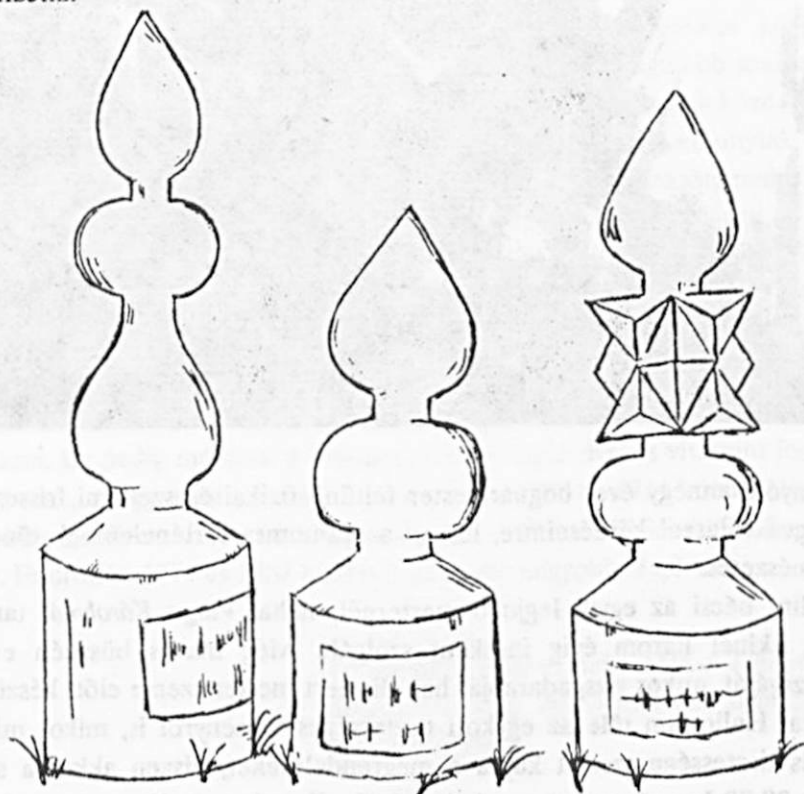
A nyolcvannégy éves bognármester feltűnő fizikai és szellemi frissességgel, mosolyogva válaszol kérdéseimre, hiszen a számomra történelemnek tűnő téma neki természetes.

Bálint bácsi az egyik legjobb mesternél, néhai *Varga Károlynál* tanulta a szakmát, akinél három évig inasként szolgált. Még ma is büszkén emlegeti mestervizsgáját, mikor vizsgadarabját hat elismert mester szeme előtt készítette el - kiválóra. Hallottam tőle az egykori tisztességes versenyről is, mikor mindenki tudása és tisztessége szerint kapta a megrendeléseket, hiszen akkor a szentesi emberek 28-30 bognármester munkája közül választhattak. E verseny mindenkit

pontos és hibátlan munkára sarkallt. Ma már ezeknek a mestereknek nagyrésze meghalt, munkájukat nagyobb üzemek pótolják.

Ezek után megkértem a mestert, hogy - mint a szakavatott ismerője - beszéljen nekem a *szentesi gombosfákról*. Bálint bácsi elmondta, már nem is igen emlékszik, hogy mikor rendeltek tőle utoljára ilyen faragott fejfát. Mára itt Szentesen is mindenki a tartósabb működből készítetteti a síremlékét. Annak idején pedig Bálint bácsi gyönyörű kopjafákat faragott, még Amerikába, Angliába és Ausztriába is jutott belőlük egy-egy példány.

A szentesi gombosfák az országban fellelhető fejfák külön csoportját alkotják. A gombosfák között igazából nincs lényeges különbség, tulajdonképpen kis változtatással valamennyi felépítése azonos. Az ország több más vidékétől eltérően magasságuk, vastagságuk semmilyen szimbólikus jelentéssel nem bírt, csupán attól függött, hogy kinek mire volt pénze. Ezek a fejfák általában 0,8-2,5 métersek. A legtartósabb sírjelek akácból esetleg tölgyből készültek, így kis gondozással még száz évig is állhatnak. A mester úgy emlékszik, hogy annak idején 20-30 pengőt kapott egy-egy rönk kidolgozásáért. Hosszabb szöveget, sírverset nemigen vésett a fába, sőt szegényebb megrendelőknek rövidített (született = sz; meghalt = mh.), hogy a fejfa kevesebbe kerüljön, mert a betűkért darabonként kellett fizetni.

A gombosfának *három fő része* van:

1/ legalsó, faragatlan rész: ami a földbe kerül

2/ középső rész: négyzetes vagy kerek keresztmetszetű, ide kerül a felirat

3/ felső rész: a különböző faragott elemek variációja után mindig egy elnyújtott körtealakkal zárul, melyet hagymaformának vagy gombnak is szoktak nevezni. Innen ered a gombosfa elnevezés. A díszítő faragásokat egy-egy közbeiktatott nyakrész választja el egymástól.

A parasztember gondolkodására vall, hogy a legfelső hagymaforma praktikus is egyben, mert így az eső könnyebben lecsorog a csúcsáról és később korhad el a fa. Szentesen a faragott forma nem utal az elhunyt nemére, a helyi jelleget csupán a legfelső csúcsos forma adta meg. E sírjeleket vagy fekete olajfestékkel kenték be, vagy meghagyták a fa eredeti színét.

Végül a mester megmutatta kedves szerszámaint: a faragóbaltát, gyalut, névvágó vésőt. Ő egész életében dolgozott, még a háború ideje alatt is műhelyparancsnokként tevékenykedett. Ma is munkájából él. Megrendelés szerencsére még akad, hiszen a jó mesterre a mai világban is szükség van. Búcsúzóul megláthattam a nagy becsben tartott mesterlevelet és a kiváló minősítést bizonyító okleveleket.

Ezúton is köszönöm Bálint bácsinak, hogy olyan kedvesen fogadott és szívesen válaszolt kérdéseimre.

OLVASÓINKHOZ!

Bizonyára föltűnt olvasóinknak lapunk megváltozott mérete. Erre a - reméljük előnyös - változásra nyomdatechnikai okok miatt, valamint a jobb kezelhetőség érdekében volt szükség. Reméljük, lapunk új külseje megnyeri olvasóink tetszését, és a továbbiakban is örömmel forgatják a Belvederét.

Továbbra is várunk minden - a lapunk profiljához illeszkedő - írást a közel- és távolmúlt történelméből. Az anyagokat kérjük a Történelem Tanszék könyvtárába, a Hallgatói Irodába, vagy személyesen a szerkesztőkhöz eljuttatni.

Természetesen várjuk azoknak a hallgatóknak a jelentkezését is, akik szívesen vennének részt lapunk szerkesztésében.

A szerkesztők